

Değerli Arkadaşlar,

Bu makale, Dr. Peter Widmann ve Mareike Rump tarafından yazılmış dördüncü *Almanya Bülteni*'dir. Makale, Almanya ve Avrupa Birliği'nde populist siyasi söylemlerin son dönemlerde nasıl başarı kazandığını anlatıyor. Yazarlar, populist retorik'in kriz anlarının bölücü, milliyetçi, ırkçı ve yabancı düşmanı eğilimlerin yaygınlık kazanması açısından uygun zeminler olarak anlatıyor. Yazarlarımız, Almanya'ya ve "Almanya için Alternatif" hareketine özel odaklanarak güncel Avrupa entegrasyon sürecini ortaya koyuyorlar.

Prof. Dr. Ayhan Kaya

Istanbul Bilgi Üniversitesi
AB Enstitüsü Müdürü
Jean Monnet Mükemmeliyet Merkezi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
<http://eu.bilgi.edu.tr>

Avrupalılaşıma ve Yeniden Ulusallaştırma için Popülist Çağrılar Almanya, AB ve Avrupa seçimlerinin ardından krizin olağanlığı

Dr. Peter Widmann and Mareike Rump (yardımcı-yazar)

Istanbul Bilgi Üniversitesi
Avrupa Birliği Enstitüsü Almanya Çalışmaları Sorumlusu
DAAD Öğretim Görevlisi

Almancadan İngilizceye geçen "*Blitzkrieg*", "*Hinterland*" ve "*Angst*" gibi kelimeler hoş olmayan ifadeler içerir. Bahar 2014'te İngiliz medyası Almanca kelimelerden, diğer alıntı kelimeler kadar iç karartıcı olmasa da, bölücü anlamına gelen yeni bir kelime ödünç aldı: "*Spitzenkandidaten*" (Öncülük Eden Adaylar). Bu kavram, Avrupa Parlamentosu'nun Mayıs ayındaki seçim kampanyalarına yeni bir hareket getirdi. Seçim kampanyaların kişiselleştirilmesinin daha fazla seçmen getireceği, siyasi partilerin rekabetini hareketlendireceği ve Avrupa demokrasisini güçlendireceği gibi bir takım öngörüler bu kavramın içeriğini oluşturuyordu.

Angela Merkel ve David Cameron gibi diğer siyasal liderler, *Spitzenkandidaten* fikrini, Devlet Başkanları ve hükümetlerin gücünü azaltmaya yönelik bir girişim teşebbüsü olarak gördüler. Ana parti grupları, seçim kampanya duyurularında Avrupa Halk Partisi'nden Jean Claude Juncker ve Sosyal Demokrat gruptan Martin Schulz gibi öncü bir lidere oy vermenin, bu zamana kadar Avrupa liderleri tarafından karar verilip, Parlamento tarafından onaylanan Avrupa Birliği Komisyonu Başkanını seçmek gibi bir anlam ifade ettiğini dile getirdiler. Almanya Başbakanı Angela Merkel'in öncü bir lidere dayanan kampanyayı engellemede başarısız olmasından sonra, kendi ulusal kampanya takımı, Jean-Claude Juncker'i adeta yok saydı. Alman Hıristiyan Demokratlar kendi kampanyalarını aday olmamasına rağmen Merkel'in kişisel popülaritesine dayandırdılar.

Jean-Claude Juncker

Buna rağmen, *Spitzenkandidaten* stratejisini destekleyenler başarılı oldu. Bazı Avrupa liderleri arasındaki hoşnutsuzluğa rağmen Jean-Claude Juncker kendisinden önce gelenlere göre, devlet başkanları ve hükümete daha az bağımlı bir meşruiyetle donanımlı Komisyon Başkanlığına tayin edildi. Geçtiğimiz ilkbahar ayındaki kampanyalar iki bakımdan Avrupalılığın örneği sayılabilir: ilk olarak,

üye ülkelerin yerel kampanya modelleri Avrupalılaştı, başka bir deyişle Avrupa düzeyine transfer edildi. İkinci olarak ise bu durum, birliğin ulusüstü nitelikteki temsilcisi olan Parlamento ve Komisyonun toplumsal anlamda meşruiyetini güçlendirmiştir.

Spitzenkandidaten kampanyası, Avrupalı bir politika geliştirme konusunda bugüne değin yaşanan demokrasi açığına ve geçmişte azalan seçmen sayısına karşı bir tepki olarak gündeme geldi. Yerel kampanya uygulamalarının Avrupalılaştırılması uygun bir davranış gibiydi. Bu bakımdan hikaye tarihi modele de uyuyor. Birçok kere Avrupa'nın siyasi elitleri Avrupalılaştırma stratejilerinin zorluklarına ve krizlerine tepki göstermişlerdi.

1986'daki Avrupa Tek Senedi çerçevesinde belirtilmiş olan, İç Pazar için tamamlanması gereken program ve 1970'lerde demode olduğunu kanıtlayan, sabit büyümeye dayalı Avrupa ekonomik modelinin krizine tepki olarak Maastricht Anlaşmasına yol açan program gibi bir çok örnek alıntılabilir. Yakın tarihli bir örnek ise, Avrupalı elitlerin para birimlerinin daha iyi bir Avrupa koordinasyon bütçesine, ekonomik politığe ve finans piyasalarında düzenlemelere ihtiyaç duyduğu konusunda fikir birliğine varmalarıdır. Sürekli belirtildiği gibi kriz, Avrupa entegrasyon projesinin gelişiminin temelidir.

Yeni olan, devletin varlık nedeninin ana elementinin Avrupa yanlısı olmak olan Almanya gibi ülkelerde dahi, Avrupalılaştırmanın üye ülkelerin yerel sahnelerinde ne derecede siyasallaştığı ve tartışmaya açık olduğu konusudur. AB'nin kamuoyunda ifade ettiği anlamlar, vatandaşlar için ortak para birimi, Schengen alanında sınırların kalkması, güney kesim üye ülkelerindeki dayanılmaz düzeye gelen gençlerin işsizliği hususlarında somutlaşmıştır. Demokratik ve çoğulcu perspektifte siyasallaşma arzu edilir. Avrupa entegrasyonunun alternatifi olmayan birşey gibi sunulması, mantıklı ve demokratik karar verme süreciyle hemen hemen hiç uyumlu değildir.

Mayıs ayındaki Avrupa Parlamentosu seçimleri, kendini adanmış Avrupalıların sinir bozucu bulmalarına rağmen bu siyasallaşmayı yansıttı. Özellikle siyasi spektrumun sağ tarafında Euroskeptik kamplar büyüdü. Almanya, Euro para birimine karşıtlığıyla bilinen "Almanya için Alternatif" (*Alternative für Deutschland*) ile kolayca sıyrılarak yüzde 7 ile Hristiyan Demokratlar, Sosyal Demokratlar, Yeşiller ve Sol'dan sonra beşinci oldu. Sonuçlar diğer ülkelerdeki kamuoylarını da salladı. İngiliz Bağımsız Partisi (yüzde 27,5), Fransız Ulusal Cephe (yüzde 25) ve Danimarka Halk Partisi (yüzde 26,6) ilk sıraya geldi ve sağ ve sol merkez ana partileri utandırdı.

Avrupalı nasyonalistlerin beklenenden fazla yükselişe geçmesini düşük katılımcı sayısına bağlamak kötü bir tesellidir. Sonuçların Avrupa Parlamentosuna etkisi sınırlı olabilir çünkü pro-Avrupalı parti grupları, merkez sağ Avrupa Halk Partisi, Sosyal Demokratlar, Liberaller ve Yeşiller hâlâ sağlam çoğunluğa sahipler, o kadar ki, popülistlerin sesi etkilerinden daha büyük olacaktır. Asıl etki yerel alanlarda hissedilebilir.

"Almanya için Alternatif" (*Alternative für Deutschland*): yeni sağ rakip

"Almanya için Alternatif" (Alternative für Deutschland, AfD) Şubat 2013'te kurulmuş ve ilk kez Eylül 2013 yılında Alman Parlamento seçimlerine katılmıştır. Parti kendini ne sağ partisi ne de sol parti olarak tanımlıyor. Yine de, medyada partinin temeli özellikle de lideri Bernd Lucke tarafından AB karşıtlığı olarak sunulmuştur. Parti Avro-bölgesinin çözülmesi ve ulusal para birimlerine geri dönüşü hedefliyor, Web sitelerinde de yazdıkları gibi "Almanya ve Avrupa Birliği'nin siyasi ve ekonomik gelişiminin yanlış yönetilmesine yürekten endişe ediyorlar". Siyasi analistlere göre parti kendini Hristiyan Demokratların sağına alternative olarak kurmaya çalışacaktır. Parti 14 000'den fazla üyesi olduğunu iddia ediyor. Kurul üyeleri Bernd Lucke, Frauke Petry ve Konrad Adam'dan oluşuyor. Ulusal parti Almanya'nın federal yapısını takiben ve idari ilçelerin altbölümleri uyarınca bölgesel kısımlarında 16 yerel dernek olarak („Landesverbände“) örgütlenmiştir

Üye ülkelerde iki değişik gelişme başgösterdi. Bir yandan, karar vermenin ve yönetimin Avrupalılaşması, ortak pazardaki serbest dolaşımdan ve ulusal sınırların görülür bir şekilde azalmasından çıkar sağladığını hisseden kesim tarafından desteklendi. Kendini adanmış bu Avrupalıların birçoğu yüksek eğitim almış, iki veya üç dil konuşan, Erasmus öğrencisi olarak, iş, konferans veya kültürel etkinlikler için yurtdışına gitmiş kişilerdir.

Diğer yandan, Avrupalılaşmayı mantıksız ve tehdit gibi deneyimleyenler de var. Bu nüfus kesimi iki misli güvensizlik hissedenlerden oluşuyor: Ekonomik olarak, Avrupalılaşma, refah devletlerin ve bir zamanlar ulusal iş pazarını ve sosyal güvenlik sistemlerini koruyan sınırları zayıflatan küreselleşmenin bir türü olarak algılanıyor. Kültürel olarak, süreç göçe olanak tanıdığı için, göçmenlerin haklarını güçlendirdiği ve karar güçlerini Brüksel'e taşıdıkları için alışıldık ulusal geleneklere karşı bir tehdit olarak görülüyor. Bu hisler sadece düşük eğitimli ve marjinaler arasında değil, aynı zamanda sosyal gerileme korkusuna tutulmuş bir kısım orta sınıfta da yaygındır.

Popülist partiler böyle algılardan yararlanırlar. Merkez-sağ partilerin iç çatışmalarla zayıflamayan özellikle Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde güçlü oldukları görülüyor. Ancak, popülistlerin kolay iş çıkarmalarına ek olarak başka bir sebep vardır. Sağdaki rekabete tepki olarak, Avrupa elitlerinin geniş bir kesimi, Avrupa'nın daha iyi açıklanması gerektiği mantrasından daha fazlasıyla gündeme gelemeler. Retorik, Avrupalılaşmanın herkes için iyi olduğu ve sorunun bazılarının bunu kavrayamamasından dolayı olduğu varsayımına oturtuluyor. Siyasi oluşum, Avrupalılaşma gibi siyasi, sosyal ve ekonomik sürecin kazananlar ve kaybedenler arasında yarattığı eşitsizlik gerçekliği görmezlikten geldi. Sonuç olarak, kaybedenlerle ve yakında onların arasında olacakları korkusu taşıyanlarla, eğitim geçmişleri veya şartları ortak pazarın özgürlüklerinden ve açık sınırlardan faydalanabilecekleri bir duruma sokmayanlarla iletişim kurabilecekleri ortak bir dil bulmaya çalışmadılar. Popülistlerin daha iyi bir geçmiş için tepkisel çağrışım yapmaktan daha fazlasını sunamamalarına rağmen, oy verenlerin birçoğunun kendi korkularını - ve onlarla birlikte gelen kırgınlıklarını- ifade eden birilerinin olmasını takdir ettikleri görülüyor.

Şartların son aylarda sağcı popülist partiler için oldukça iyi olması gerçekliğinin verdiği avuntu kısa görüşlülüktür. Buna ek olarak popülistler, merkez-sağ partilerin iç problemlerinden, finansal krizlerinden ve sosyal sonuçlarından ve bir de Avrupa devletinde soyutlayıcı eğilimleri güçlendiren Ukrayna ve Ortadoğu'daki istikrarsızlıktan yararlandılar. Yine de, Avrupa topluluklarına uzanan, varlıkları kalıcı bölünmeye dayalı olan popülistler kalıcı olcaktır.

Angela Merkel

Bu durum, Ağustos ve Eylül aylarındaki parlamento seçimlerinde 3 Doğu Alman eyaletinde de görüldüğü üzere Almanya için de uygulanmıştır. Sadece bir sene önce kurulan anti-Euro "Alternative für Deutschland" Saxony'de %9,7 ile, Thuringia'da % 10,6 ve Brandenburg'ta %12,2 ile çıkmıştı. Partinin Euroskeptisizmi, göçle başatme ile ilgili sert çağruları ve anti-Elit tutumları birçok sosyal çevreden seçmenlerin ilgisini çekti. Yeni partinin başarısı, Angela Merkel ile son yıllarda politik merkeze kayan ve zorunlu askerlik hizmeti, nükleer enerji desteği ve çifte vatandaşlığın kesin reddi gibi birçok geleneksel inançlarından feragat eden Hristiyan Demokratlar için alışılmamış bir rekabetti.

Hâlâ Almanya'daki populist sağcıların Fransa veya Birleşik Krallıktan oldukça az olması daha çok Hristiyan Demokratlar sebebiyledir. Diğer Avrupa ülkelerindeki tutucu ana partilere kıyasla bağıllık güçleri daha fazladır. Kitle partisi olarak CDU (Hristiyan Demokratlar Birliğı/Christian Democratic Union) hala merkez sağdan seçmenler çekebilir. Fakat Hristiyan Demokratlar, uzun dönemde sağda bir rakibin ortaya çıkma tehlikesini geçmişte de yapamadıkları gibi tamamiyle önlemede başarılı olamayabilirler.

Popülistlerin başarısı gerilmiş AB-Türkiye ilişkileri için kötü haberdır. En azından Avrupa'daki milliyetçi halk retorikleri, kültürel ve soyutlama taraftarı seslerin seviyesi daha yüksek çıkmaya başlayacaktır. Gelecek için asıl önemli olan, Avrupa'da oluşmuş ana partilerin kendilerini Avrupa halkının geçirdiği hızlı değişimlerin ardında kalmış hissedenlerle yeniden bağ kurup kuramayacağı sorusudur.

Prof. Bernd Lucke, 52 yaşında, Hamburg Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü'dür. AfD'nin kurucularından ve partinin lideridir. 2014 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde lider adayydı ve şimdi AfD delegasyonunun başkanı ve Avrupalı Muhafazakarlar ve Reformistler parlamento grubunun bir üyesidir.

Dr. Frauke Petri, 39 yaşında, Ağustos 2014'teki Saxony seçimlerinde AfD için başarılı bir kampanya yürüten bir kimyager ve girişimcidir. Partinin Saxony lideri olarak üst adaydı ve şimdi parlamento grubunun lideridir. 2013'teki Alman Yerel Parlamento Seçimlerindeki ilk başarılarından sonra, oyların %4,7si (yüzde 5lik baraj sebebiyle parlamentoda temsilci olmaya yetmedi) alarak AfD, Mayıs 2014'teki Avrupa Parlamaneto seçimleri için 96 Alman koltuğundan 7sini kazandı ve Avrupalı Muhafazakarlar ve Reformistler grubuna katıldı.